

Nr 619

Av herr **Jansson** i Kalix **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 117, angående teckning av ytterligare aktier i Aktiebolaget Statens skogsindustrier, m. m.*

I proposition nr 117 föreslås *dels* att Aktiebolaget Statens skogsindustrier skall skiljas från domänverket och direkt underställas Kungl. Maj:t samt därvid sortera under handelsdepartementet och *dels* att bolaget under nästa budgetår tillföres ett belopp av 35 miljoner kronor genom ökning av aktiekapitalet i syfte att stärka bolagets ekonomiska ställning, främst genom att de kortfristiga skulderna nedbringas till skälig nivå. I propositionen förutsättes därjämte, att bolagets investeringar icke utan statsmakternas föregående prövning ges större omfattning än att de kan täckas genom självfinansiering.

Beträffande bolagets skiljande från domänverket torde några bärande invändningar inte kunna anföras.

I fråga om kapitaltillskottet till Aktiebolaget Statens skogsindustrier synes de slutsatser föredragande departementschefen kommit till inte kunna godtagas.

Aktiebolaget Statens skogsindustrier, som ursprungligen tillkom av sociala skäl som ett instrument för samhället att lindra de katastrofala skadeverkningar nedläggningen av driften vid i enskild regi drivna sågverk medförde, har på ett förtjänstfullt sätt fullgjort denna uppgift.

Bolaget har dessutom inte minst under krigsåren av statsmakterna fått uppgifter inom folkförsörjningen, som inte tog sikte på företagets finansiella eller ekonomiska intressen utan närmast gav intrycket, att man i en beträdd situation betraktade detta samhällseliga företag som ett underorgan till statsmakterna. Ett enskilt företag hade knappast underkastat sig de villkor Statens skogsindustrier fick godtaga.

Bolaget har sålunda ur sociala och försörjningssynpunkter varit en stor tillgång för samhället.

I detta sammanhang torde böra erinras om att statsmakterna också efter kriget utnyttjat Statens skogsindustrier som något av den "ambulans", som fått rycka ut och taga hand om kapsejsade företag för att lindra arbetslöshet och andra sociala skadeverkningar. När man nu talar om "likhet inför staten", så bör det erinras om att denna regel ingalunda tillämpats mot Statens skogsindustrier. Liksom samhället på sin tid saknade möjlighet att beordra enskilda att reparera skadorna efter sågverksdöden i övre Norrland, så har samhället varit oförmöget att dirigera enskilt kapital exempelvis till Laxå bruk, för att taga ett sentida exempel.

Även hos riksdagen har man förmärkt en stor generositet, när det gällt upp-

drag till Statens skogsindustrier att överta förlista företag. En liknande generositet har saknats, när det gällt att bevilja företaget nödiga tillskott av förlagskapital.

Trots de angelägna uppgifter den statsägda skogsindustrien redan löst för samhällets räkning fick bolaget vid sin start år 1942 endast 22 miljoner kronor i dylikt kapital. Vid 1953 års riksdag höjdes aktiekapitalet till 44 miljoner kronor och är nu omkring 50 miljoner kronor.

Mot bakgrunden av vad här sagts om bolagets verksamhet hade det varit rättvist och billigt, om bolaget i fråga om förlagskapital ställts i paritet med enskilda företag. Så har dock inte varit fallet. ASSI:s aktiekapital är endast 17,4 procent av de beräknade nettobokföringsvärdena av bolagets anläggnings- och omsättningstillgångar 1956. Motsvarande procentsiffra är i genomsnitt 48,6 för nio av de enskilda större skogsindustriebolagen och i medeltal 45,7 för 100 svenska bolag.

Oaktat Statens skogsindustrier fått arbeta under dessa för industrien och skogsindustrien i allmänhet ytterst ogynnsamma ekonomiska förhållanden, kan företaget i dag med avseende på såväl teknisk som ekonomisk organisation jämföras med de framgångsrikaste enskilda företagen i sin bransch.

För en statlig insats av 44 miljoner kronor har skapats ett företag, som redovisar bruttovärden för cirka 450 miljoner kronor. Summan av långfristiga och kortfristiga skulder har per 31 december 1956 beräknats till drygt 233 miljoner kronor, varför bolaget utan minsta överdrift kan sägas ha varit en utomordentligt god penningplacering för staten.

I detta sammanhang får man dessutom taga med i beräkningen, att stat, kommuner och arbetslöshetskassor sannolikt inbesparat hundratals miljoner kronor i utgifter för beredskapsarbeten, socialvård och arbetslöshetshjälp genom att Statens skogsindustrier funnits att tillgå för sociala hjälpaktioner på arbetsmarknaden.

Att bolagets behov av ökat aktiekapital är väl motiverat framgår även av leveransvärdena. Dessa uppgick 1952 till ungefär 50 miljoner kronor och 1956 till cirka 220 miljoner kronor samt beräknas 1960, då påbörjade investeringar fullföljts, kunna komma upp till 278 miljoner kronor, varav inte mindre än 260 miljoner kronor avser export.

ASSI:s betydelse för vårt folkhushåll får inte underskattas.

Hänsynen till denna betydelse, som är väl förenlig med en sund omsorg om statens ekonomi, motiverar att riksdagen i största möjliga utsträckning tillmötesgår den framställning Statens skogsindustrier gjort (skr. 28/11 1956) om ökning av aktiekapitalet.

Bolaget har hemställt, att aktiekapitalet ökas med 60 miljoner kronor och att ytterligare kredit med 50 miljoner ställs till dess förfogande.

Till ledning för bedömning av kapitalbehovet finns ett utlåtande, som tillkallade opartiska utredningsmän, förutvarande statsrådet bandirektör Rosander och revisor Öhrling, avgivit den 24 november 1956.

Dessa uppskattar bolagets behov av kapital till lägst 125 miljoner kronor, därest ökningen sker i form av eget kapital.

Bolaget har i sin framställning hemställt att erhålla ett sammanlagt belopp, som med 15 miljoner kronor understiger vad de opartiska utredningsmännen bedömt vara oundgängligt. Framställningen från bolaget måste därför betraktas som i hög grad realistisk och utan nämnvärd prutmän, om inte bolagets verksamhet skall äventyras.

Det sistnämnda vore minst av allt ett intresse för samhället.

Av yttrandena framgår, att domänstyrelsen tillstyrkt bolagets framställning om 50 miljoner kronor i ytterligare krediter.

Riksräkenskapsverket tillstyrker, att bolaget tillföres 60 miljoner kronor genom en höjning av bolagets aktiekapital med nominellt samma belopp.

Statskontoret har föreslagit, att bolagets aktiekapital ökas med 100 miljoner kronor genom nyteckning, som bör ske till en kurs av 110 procent.

Fullmäktige i riksgäldskontoret tillstyrker 30 miljoner kronor för en höjning av aktiekapitalet samt synes vitsorda bolagets betydelse för vårt folkhushåll och var också övertygade om att fullmäktiges eget ställningstagande förknippas med "de olägenheter, som en fördröjd konsolidering och utbyggnad kan medföra för bolaget". Dessa olägenheter innebär bl. a. arbetslöshet och därmed följande sociala följdverkningar och bör i stället för att accepteras på allt sätt avvärijas.

Även fullmäktige i riksbanken tillstyrker en ökning av aktiekapitalet med högre belopp än föredragande departementschefen föreslår i propositionen. De förordar 40 miljoner kronor.

Ehuru utomordentligt starka skäl måste anses föreligga att gå den väg statskontoret förordat, vill undertecknade dock ålägga sig stor moderation. Det sker med hänsyn till den restriktiva ekonomiska politik man på alla områden av den samhällseliga sektorn måste iakttaga. Men å andra sidan torde man inte kunna bli beskylld för ekonomiskt lättsinne så länge man håller sig inom ramen för statskontorets ekonomiska bedömande, eftersom ju själva ordet statskontor genom sitt anseende för tanken till yttersta ekonomiska försiktighet.

Men längre än till det bud riksräkenskapsverket lämnat finns enligt vårt sätt att se ingen möjlighet att gå. Gör man det, så har man inte varit realistisk. Då har — som ordspråket säger — snålheten bedragit visheten. ASSI:s kapitaltillskott kan ju inte pressas hur långt ned som helst utan att bolaget åsamkas stora ekonomiska förluster. Att med insikt om verkningarna acceptera en sådan utveckling vore ju att godtaga en rasering av ett mönstergillt skött företag måhända bara därför att det ägs av samhället.

Vi kommer sålunda att ansluta oss till det belopp riksräkenskapsverket tillstyrkt i sitt yttrande.

I anslutning härtill är det ur många synpunkter motiverat att erinra om

olösta uppgifter, som åvilar Statens skogsindustrier. Därvid tänker vi i första hand på Seskarö och Törefors.

Sågverket på Seskarö befinner sig i sådant skick, att betydande förbättringsarbeten är påkallade. De anställda i företaget och kommunalmännen i Nederorneå befarar, att om Statens skogsindustrier inte lyckas lösa sin kapitalfråga, så kommer sågverket i farozonen. Uppgifter härom har på sistone cirkulerat i pressen och framkallat utomordentligt stor oro i hela gränsbygden. Man får hoppas, att dessa rykten är förhastade, men mot bakgrunden av den fruktansvärda sociala misär nedläggningen av sågverksdriften under 1920-talet framkallade på Seskarö är oron fullt förstäelig. Om Statens skogsindustriers verksamhet i Seskarö och Båtskärsnäs skulle inskränkas i någon mån, skulle detta utan tvekan aktualisera behovet av kostsamma hjälpåtgärder från statsmakterna i andra former.

Sysselsättningsproblemet i Töre socken har visat sig vara ytterst svårlöst.

Bakgrunden härtill är, att Törefors AB — ett företag i enskild ägo — vid årsskiftet 1953/1954 nedlade sågverksrörelsen och i början av 1954 wallboardtillverkningen, varigenom under nämnda år flera hundra arbetare blev arbetslösa.

Det har visat sig, att ingen annan än samhället ansetts böra träda hjälpande emellan. Inte ens de, som av principiella skäl brukar hävda, att näringslivet bör vara en enskild sektor, har vidhållit denna ståndpunkt i fallet Töre. I varje fall har det inte försports, att enskilda kapitalägare skulle uppmanats eller uppfordrats att ställa riskvilligt kapital till förfogande för att ge arbete och utkomst åt de arbetare, som blev sysslösa när en enskild industri upphörde med sin verksamhet.

Till Törefors sågverk var tidigare knutna betydande skogsområden, varifrån råvaran erhöles. Genom en transaktion under 1920-talet överfördes skogarna till annan enskild ägare, och nu förs virket från skogarna i Töre kommun till sydligare orter för förädling. Ägaren till råvaran tycks inte ha några förpliktelser gentemot människorna i den bygd, där råvaran finns.

Samhället har på olika sätt sökt bereda de arbetslösa i Töre socken arbete vid nya industrier. Kapitalfrågan har emellertid varit svårlöst. År 1955 beslöt riksdagen att Statens skogsindustrier skulle övertaga aktierna i Törefors aktiebolag, men dess verksamhet är begränsad till sågverket. Någon ny wallboardindustri har ännu inte etablerats. Befolkningen och andra för dess utkomst ansvariga har hoppats, att Statens skogsindustrier skulle få resurser att vidtaga sådana åtgärder i Töre, att sysselsättningen skulle komma åtminstone i nivå med vad den var då den enskilde företagaren 1954 upphörde med sin verksamhet. Man har räknat med utökad träindustriell verksamhet, men också med annan lämplig produktion med råvara från Norrbottens järnverk.

Att befolkningen haft grundad anledning till dessa förhoppningar framgår av föredragande statsrådets uttalande i proposition nr 60/1955, att "sedan

Statens skogsindustrier närmare övervägt frågan om den fortsatta verksamheten i Töre torde jag — därest medverkan från statens sida påkallas — få underställa frågan härom Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning”.

Även om det förutsättes, att ett särskilt beslut av statsmakterna skall åvägbringa en lösning på lång sikt av sysselsättningen i Töre kommun, synes alla vara eniga om att endast Statens skogsindustrier är mäktig att lösa detta problem, sedan statsmakterna skapat ekonomiska resurser härför.

Detta anföres för att påvisa, vilka oöverskådliga sociala och ekonomiska vådor en ekonomisk avrustningspolitik mot Statens skogsindustrier kan medföra. En sådan politik kan utlösa utgifter på stora belopp för samhället i form av bl. a. beredskapsarbeten. Företaget bör alltså betraktas som en inte bara ekonomiskt betydelsefull faktor utan också som en socialt betydelsefull institution på den svenska arbetsmarknaden.

Under återopande av det anförda hemställer vi,

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 117 i övrigt under punkt 3) till Aktieteckning i Aktiebolaget Statens skogsindustrier å kapitalbudgeten, fonden för statens aktier, för budgetåret 1957/58 måtte anvisa ett investeringsanslag av 60 000 000 kronor.

Stockholm den 9 april 1957

Ivar Jansson
i Kalix

Olof W. Wiklund

R. Lassinantti

Annie Jäderberg

Hans Levin

Harald Kärrlander

Helge Lindström

Einar Asp

Uddo R. Jacobson
